

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за квітень 2023 року

Зміст

I. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів	4
1. Оподаткування	4
1.1. Про правильність формування податкового кредиту	4
1.2. Про нормативно обґрунтовані втрати матеріалів та відходів у процесі виробництва	5
1.3. Про застосування спеціальних правил для підтвердження даних, визначених у податковій звітності	7
2. Митна справа	8
2.1. Про визначення згідно з УКТ ЗЕД коду товару «сало свиней»	8
2.2. Про визнання протиправною картки відмови у прийнятті митної декларації під час переміщення окремих товарів / робіт / послуг з території України на тимчасово окуповану територію	10
II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав	12
1.1. Про підстави для зміни місця розташування рекламних засобів, розміщених відповідно до дозволів, термін дії яких не сплив	12
1.2. Про необхідність встановлення причинно-наслідкового зв'язку між смертю військовослужбовця та вчиненням ним кримінального або адміністративного правопорушення для вирішення питання про призначення одноразової грошової допомоги	14
1.3. Про неможливість реалізації права на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі на підставі різних нормативно-правових актів	16
1.4. Про обов'язковість повідомлення контролюючим органом суб'єкта господарювання щодо проведення позапланової перевірки до початку її проведення та наслідки недотримання цього обов'язку	19
1.5. Про ненадання споживачу достовірної інформації щодо фактичного виробника нафтопродукту, його місцезнаходження, а також дати виготовлення нафтопродукту, як підставу для притягнення суб'єкта господарювання до відповідальності за порушення Закону України «Про захист прав споживачів»	22
III. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян	25
1.1. Про видалення недостовірних відомостей щодо адвоката володільцем / розпорядником персональних даних на підставі рішення суду	25
1.2. Про звернення фізичних чи юридичних осіб як підставу для проведення органом контролю перевірки арбітражного керуючого	28

1.3. Про правомірність наявності камер відеоспостереження у виправних установах (не є порушенням права особи на приватне життя)	30
1.4. Про обов'язок замовника вказати способи підтвердження відповідності предмета закупівлі екологічним характеристикам у разі наявності в тендерній документації умови відповідності товарів, послуг чи робіт таким характеристикам	32
1.5. Про підставу для зменшення або невиклати премії прокурору	34
IV. Процес	36
1. Про виключне право суду на визнання певних дій зловживанням процесуальними правами	36

I. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

1. Оподаткування

1.1. Про правильність формування податкового кредиту

Застосування підпункту «г» пункту 198.5 статті 198 Податкового кодексу України до операцій з продажу самостійно виготовленої продукції за цінами, нижчими за собівартість, суперечить правовому регулюванню і призначенню цієї норми, згідно з якою здійснюється вилучення податкового кредиту на всі суми податку на додану вартість, сплачені під час придбання товару, попередньо включені до нього. Пункт 189.1 статті 189 Податкового кодексу України не встановлює визначення бази оподаткування з огляду на перевищення собівартості реалізованих поточних біологічних активів над фактичною ціною їх продажу

04 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Птахофабрика Поділля» на рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 19 травня 2022 року та постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 13 вересня 2022 року у справі № 120/15979/21-а за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Птахофабрика Поділля» до Головного управління Державної податкової служби у Вінницькій області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами проведеної перевірки нарахував платнику штраф за податком на додану вартість у зв'язку з тим, що реалізація біологічних активів за ціною нижчою від собівартості не є господарською діяльністю, тому в платника виник обов'язок зі сплати податку на додану вартість на суму перевищення бази оподаткування собівартості реалізованих поточних біологічних активів над фактичною ціною їх продажу. Не погоджуючись з висновками контролюючого органу, платник указав, що прибутковість окремої операції не є обов'язковою ознакою господарської діяльності, а її збитковість не означає, що така операція не належить до господарської діяльності платника.

Вінницький окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Сьомого апеляційного адміністративного суду, частково задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що отримання платником товарів і послуг від контрагента, здійснення розрахунків, використання їх у власній господарській діяльності підтверджується документами, які також були досліджені контролюючим органом під час проведеної перевірки. Контролюючий орган не навів переконливих доводів, що ґрунтуються на об'єктивній інформації та спростовують факти господарської діяльності, засвідчені вказаними документами, а також

не представлено жодних доказів на підтвердження того, що відомості, які містяться в цих документах, неповні, недостовірні та (або) суперечливі.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення в частині відмови в задоволенні позовних вимог щодо збільшення грошових зобов'язань з податку на додану вартість та застосування штрафних санкцій. В іншій частині судові рішення були залишені без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Застосування підпункту «г» пункту 198.5 статті 198 Податкового кодексу України до операцій з продажу самостійно виготовленої продукції за цінами, нижчими від собівартості, суперечить правовому регулюванню і призначенню цієї норми, згідно з якою здійснюється вилучення податкового кредиту на всі суми податку на додану вартість, сплачені під час придбання товару, попередньо включені до нього. Пункт 189.1 статті 189 Податкового кодексу України не встановлює визначення бази оподаткування, з огляду на суму перевищення собівартості реалізованих поточних біологічних активів над фактичною ціною їх продажу.

Норми Податкового кодексу України встановлюють окремий порядок дій платника податків у випадку продажу самостійно виготовленої продукції за цінами, нижче звичайних цін. Датою виникнення податкових зобов'язань у такому випадку є:

- дата першої події (дата зарахування коштів або дата відвантаження товарів);
- дата визначення бази оподаткування податком на додану вартість за цими операціями, з огляду на суму перевищення звичайних цін над фактичною вартістю, якщо реалізація самостійно виготовлених товарів / послуг відбувалася за цінами меншими від звичайних (ринкових).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 квітня 2023 року у справі № 120/15979/21-а можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110039276>

1.2. Про нормативно обґрунтовані втрати матеріалів та відходів у процесі виробництва

Перелік і співвідношення окремих видів сировини, що використовується для виробництва відповідного виду готової продукції, є рецептурою, а не калькуляцією

18 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної податкової служби у Харківській області, утвореного на правах відокремленого підрозділу Державної податкової служби України, на постанову Харківського окружного адміністративного суду від 13 липня 2016 року й ухвалу Харківського апеляційного адміністративного суду від 01 березня 2017 року у справі № 820/2673/16 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Науково-

виробнича компанія „Реалпакс“» до Головного управління Державної податкової служби у Харківській області, утвореного на правах відокремленого підрозділу Державної податкової служби України, про скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган, порівнюючи обсяги списаної платником сировини в кількісному виразі на виробництво з обсягами випущеної готової продукції, за результатами перевірки встановив, що платник неправомірно відніс до складу собівартості реалізованих товарів витрати, що здійснювалися без мети їх використання в господарській діяльності. Різниця між списаною сировиною та виходом готової продукції складала 13%. Платник, не погоджуючись з цими висновками, указав, що в господарській діяльності з виробництва великого асортименту полімерних виробів застосовуються положення ГОСТ 14.322-83 «Нормування витрат матеріалів» і технологічні регламенти з виробництва за кожним видом продукції, норми витрат у яких визначені дослідним методом.

Харківський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Харківського апеляційного адміністративного суду, частково задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку про безпідставність доводів контролюючого органу щодо неправомірного віднесення платником витрат до складу собівартості реалізованих товарів без мети їх використання в господарській діяльності, а також завищення податкового кредиту і від'ємного значення з податку на додану вартість.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Перелік і співвідношення окремих видів сировини, що використовується для виробництва відповідного виду готової продукції, є рецептурою, а не калькуляцією. При граничному нормативі до 21% нормативні втрати сировини платника, які під час здійснення виробництва готової продукції становлять приблизно 12-13%, перебувають у межах затверджених норм.

Коли в акті перевірки наведено цифрові показники різниці між списаною на виробництво сировиною та готовою продукцією лише у кілограмах, але аналіз технологічного процесу платника доводить, що сировина обліковується у кілограмах, а готова продукція – як у кілограмах, так і у штуках та парах, то порівнювати сировину та готову продукцію лише у кілограмах не є арифметично правильним, а також унеможливорює отримання достовірних даних, оскільки одиниці виміру неможливо порівняти.

1.3. Про застосування спеціальних правил для підтвердження даних, визначених у податковій звітності

Контролюючий орган не має правових підстав для прийняття податкового повідомлення-рішення з огляду на відсутність первинних документів, якщо в період, який підлягав перевірці, на платника податків поширювалася дія вимог підпункту 38.11 пункту 38 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України. Згідно з приписами вказаної норми застосовуються спеціальні правила для підтвердження даних, визначених у податковій звітності, встановлені цим пунктом, а положення пункту 44.6 статті 44 цього Кодексу України не підлягають застосуванню

26 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Східного міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків на рішення Донецького окружного адміністративного суду від 10 вересня 2021 року та постанову Першого апеляційного адміністративного суду від 19 січня 2022 року у справі № 200/2495/19-а за позовом Приватного акціонерного товариства «Єнакієвський металургійний завод» до Східного міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами перевірки платника склав акт, у якому зазначив, що під час перевірки платник надав первинні документи не в повному обсязі. Платник уважав рішення контролюючого органу протиправним, оскільки було направлено на адресу контролюючого органу повідомлення про втрату всіх первинних документів у зв'язку зі зміною адреси місцезнаходження і переселенням з тимчасово окупованої території. Платник пояснив неможливість надання первинних документів тим, що 15 березня 2017 року все його майно, включаючи первинні документи та комп'ютерну техніку, захопили невідомі особи.

Донецький окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Першого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що контролюючий орган не мав правових підстав для прийняття оскаржуваного податкового повідомлення-рішення через відсутність первинних документів, оскільки у період, який підлягав перевірці, на платника поширювалася дія вимог підпункту 38.11 пункту 38 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України.

Верховний Суд залишив касаційні скарги без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

На період проведення антитерористичної операції, для платників, які станом на 14 квітня 2014 року мали місцезнаходження / місце проживання на тимчасово окупованій території або в населених пунктах на лінії зіткнення, та/або платників, які

мають об'єкти оподаткування місцевими податками, зборами на цих територіях, станом на 01 квітня 2017 року змінили своє місцезнаходження / місця проживання з тимчасово окупованої території та/або території населених пунктів на лінії зіткнення на іншу територію України та сплачували податки до бюджету в період проведення антитерористичної операції згідно з Податковим кодексом України, справляння податків і зборів виконується з урахуванням особливостей, визначених у пункті 38 цього Кодексу. До вказаних платників, які провадили діяльність на тимчасово окупованій території та/або території населених пунктів на лінії зіткнення і не можуть пред'явити первинні документи, на підставі яких здійснюється облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, як виняток із положень статті 44 цього Кодексу застосовуються спеціальні правила для підтвердження даних, визначених у податковій звітності.

Контролюючий орган не має правових підстав для прийняття податкового повідомлення-рішення з огляду на відсутність первинних документів, якщо в період, який підлягав перевірці, на платника податків поширювалася дія вимог підпункту 38.11 пункту 38 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України. Згідно з приписами вказаного підпункту Податкового кодексу України застосовуються спеціальні правила для підтвердження даних, визначених у податковій звітності, встановлені цим пунктом, а положення пункту 44.6 статті 44 цього Кодексу України не підлягають застосуванню.

Якщо платнику стане відомо про втрату первинних документів, останній зобов'язаний подати до контролюючого органу повідомлення про втрату первинних документів із зазначенням обставин такої втрати. Водночас Податковий кодекс України не містить вимог щодо затвердження форми наведеного повідомлення про втрату первинних документів, а визначає вимоги до повідомлення про неможливість вивезення первинних документів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 квітня 2023 року у справі № 200/2495/19-а можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110502324>

2. Митна справа

2.1. Про визначення згідно з УКТ ЗЕД коду товару «сало свиней»

Якщо в матеріалах адміністративної справи наявні кілька протилежних висновків у частині визначення основних характеристик поставленої продукції для можливості визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД, ураховуючи відсутність нормативної затвердженої методики визначення кількості м'язової тканини в досліджуваних зразках, з'ясування правильного коду товару має ґрунтуватися не тільки

на дослідженні висновків експертів, а й за наслідками комплексної сукупної оцінки всіх доказів щодо встановлених обставин справи у взаємозв'язку з іншими доказами

26 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Волинської митниці Державної фіскальної служби на постанову Волинського окружного адміністративного суду від 17 жовтня 2017 року та постанову Львівського апеляційного адміністративного суду від 26 березня 2018 року у справі № 803/168/17 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Вінсер» до Волинської митниці Державної фіскальної служби про визнання протиправними та скасування рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Митний орган установив, що товар, який переміщується, становить морожене в поліблоках сало свиней з частками м'яса. Відповідно до проведених лабораторних досліджень взятих проб (зразків) товару, митний орган дійшов висновку про класифікацію поставленого товару згідно з кодом УКТ ЗЕД 0203295500, як сало свійських свиней морожене з прилеглими шарами м'яса, без шкіри, обвалене, у вигляді фрагментів різної товщини з нерівними краями, без вмісту спецій, солі та приправ, без теплової кулінарної обробки. Платник наполягав на класифікації партії товару як бокового сала свійських свиней із визначеним кодом товару згідно з УКТ ЗЕД – 0209101100, оскільки поставлене сало не містило пісних частин в необхідній кількості, що виключає можливість уналежнення його до категорії 0203 як сала мороженого з прилеглими шарами м'яса.

Волинський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін постановою Львівського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що платник подав усі необхідні документи на підтвердження правильності коду УКТ ЗЕД, застосованого під час митного оформлення товару, а отже, як наслідок, відсутність у контролюючого органу підстав для його зміни.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Якщо в матеріалах адміністративної справи наявні кілька протилежних висновків в частині з'ясування основних характеристик поставленої продукції для можливості визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД, урахувавши відсутність нормативної затвердженої методики визначення кількості м'язової тканини в досліджуваних зразках, визначення правильного коду товару має ґрунтуватися не тільки на дослідженні висновків експертів, але й за наслідками комплексної сукупної оцінки усіх доказів щодо встановлених обставин справи у взаємозв'язку з іншими доказами.

Митний орган має обґрунтувати належними та допустимими доказами, які саме властивості, виявлені під час експертних досліджень, дають підстави для спростування інформації, що міститься в поданих до митного оформлення документах декларанта про те, що сало свійських свиней бокове (фрагменти

підшкірної жирової тканини, різні за формою та товщиною), без пісних частин, без шкіри, морожене в поліблоках, без теплової кулінарної обробки, неконсервоване, без харчових добавок і приправ як придбаний товар має класифікуватися не у товарній позиції 0209101100 згідно з УКТ ЗЕД, а саме у позиції 0203295500.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 квітня 2023 року у справі № 803/168/17 можна ознайомитися за посиланням [_https://reyestr.court.gov.ua/Review/110485818](https://reyestr.court.gov.ua/Review/110485818).

2.2. Про визнання протиправною картки відмови у прийнятті митної декларації під час переміщення окремих товарів / робіт / послуг з території України на тимчасово окуповану територію

Підпунктом 4 пункту 12.4 статті 12 Закону України від 12 серпня 2014 року № 1636-VII «Про створення вільної економічної зони „Крим“ та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» Кабінету Міністрів України надано право під час тимчасової окупації тимчасово обмежувати саме поставки окремих товарів / робіт / послуг та/або під окремими / всіма митними режимами з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію

27 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційні скарги платника та Херсонської митниці Державної фіскальної служби на постанову Херсонського окружного адміністративного суду від 20 листопада 2017 року та постанову Одеського апеляційного адміністративного суду від 19 вересня 2018 року у справі № 820/1782/17 за позовом платника до Херсонської митниці Державної фіскальної служби, за участі Державної митної служби України, державного інспектора відділу митного оформлення № 2 митного посту «Херсон-Центральний» Херсонської митниці Державної фіскальної служби як третіх осіб, про визнання протиправними дій щодо винесення рішення, прийнятого у формі картки відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення, визнання протиправним і скасування цього рішення, стягнення моральної та матеріальної шкоди.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Посадова особа митного органу відмовила у ввезенні до Криму двох собак платника із вказівкою на те, що вони є товаром та підпадають під заборону, встановлену постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1035 «Про обмеження поставок окремих товарів (робіт, послуг) з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію». Платник указав, що не є суб'єктом господарської діяльності,

собаки є власним майном, а не товаром, тому їх перевезення через митний кордон до Криму не пов'язане з комерційною діяльністю.

Херсонський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін постановою Одеського апеляційного адміністративного суду, частково задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку про недоведення контролюючим органом, що задекларовані дві собаки породи «японський хін», які належать платнику, є товаром та переміщувались з метою продажу. Тому їх ввезення на тимчасово окуповану територію не може бути обмежено Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1035 «Про обмеження поставок окремих товарів (робіт, послуг) з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію», у зв'язку з чим винесена митним органом картка відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення є протиправною.

Верховний Суд залишив касаційні скарги без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Спеціальними правовими нормами, які регулюють особливості економічної діяльності на тимчасово окупованій території України та особливості захисту прав та охоронюваних законом інтересів внутрішньо переміщених осіб, закріплено гарантію захисту права власності осіб на об'єкти, розташовані на тимчасово окупованій території України, а також сприяння у переміщенні рухомого майна, належного внутрішньо переміщеним особам. Підпунктом 4 пункту 12.4 статті 12 Закону України від 12 серпня 2014 року №1636-VII «Про створення вільної економічної зони „Крим“ та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» Кабінету Міністрів України надано право під час тимчасової окупації тимчасово обмежувати саме поставки окремих товарів / робіт / послуг та/або під окремими / всіма митними режимами з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію.

Якщо митний орган не надав доказів того, що задекларовані собаки породи «японський хін», які належать платнику на праві приватної власності (що підтверджується родоводами міжнародного зразка, записами у ветеринарних паспортах собак, медичною довідкою міжнародного зразка для перетину кордону форми «Ф1», каталогом виставки), є товаром і переміщувалися до вільної економічної зони «Крим» в комерційних цілях (з метою продажу), то їх вивезення не може бути обмежено постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1035 «Про обмеження поставок окремих товарів (робіт, послуг) з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 квітня 2023 року у справі № 820/1782/17 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110502401>.

II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

1.1. Про підстави для зміни місця розташування рекламних засобів, розміщених відповідно до дозволів, термін дії яких не сплив

Для зміни місця розташування рекламних засобів, на які раніше було видано дозвіл і термін яких не сплив, має значення лише така зміна містобудівної ситуації або проведення реконструкції, ремонту, які плануються на місці розташування таких засобів та зумовлюють необхідність зміни місця розташування. У разі відсутності доказів зміни містобудівної ситуації, яка зумовила б необхідність зміни місць розташування рекламних засобів, рішення органу місцевого самоврядування про затвердження схеми розташування рекламних засобів та демонтаж рекламних засобів не можуть визнаватися рішеннями про зміну містобудівної ситуації.

06 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «ТЕТРАГРАММАТОН 7» та Товариства з обмеженою відповідальністю «ГОЛОС ДНІПРА» на постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 09 червня 2022 року у справі № 160/9880/21 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «ТЕТРАГРАММАТОН 7», Товариства з обмеженою відповідальністю «ГОЛОС ДНІПРА» до Виконавчого комітету Дніпровської міської ради про визнання нечинним та скасування рішення відповідача від 17 червня 2021 року № 629 «Про затвердження схеми розташування окремо розташованих рекламних засобів по площі Старомостовій (до вулиці Привокзальної, 3) та демонтаж рекламних засобів» з моменту його прийняття.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивачі мають, видані відповідачем, чинні дозволи на розміщення зовнішньої реклами за відповідними адресами (на площі Старомостова) у м. Дніпро, строк дії яких закінчується у 2023 та 2025 роках.

17.06.2021 виконавчим комітетом Дніпровської міської ради прийнято рішення № 629 про затвердження схеми розташування окремо розташованих рекламних засобів по площі Старомостовій (до вулиці Привокзальної, 3) та демонтаж рекламних засобів.

Пунктом 1 вказаного рішення вирішено затвердити схему розташування окремо розташованих рекламних засобів по площі Старомостовій (до вулиці Привокзальної, 3).

Розповсюджувачам зовнішньої реклами, рекламні засоби яких не відповідають схемі (пункт 1 цього рішення) за місцем розташування та видом, забезпечити демонтаж рекламних засобів протягом семи днів із дати прийняття цього рішення. У подальшому розташування окремо розташованих рекламних засобів можливе тільки до затвердженої схеми (пункт 2 рішення № 629).

Пунктом 3 рішення № 629 встановлено, що у разі невиконання демонтажу розповсюджувачами зовнішньої реклами у визначений термін недемонтовані рекламні засоби підлягають примусовому демонтажу на підставі цього рішення (без прийняття додаткового рішення про примусовий демонтаж).

Не погодившись із вказаним рішенням, позивачі звернулись до суду з цим позовом.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено частково.

Задовольняючи позовні вимоги, суд першої інстанції, зокрема, дійшов висновку про відсутність належних та допустимих доказів обґрунтування прийняття оскарженого рішення, зміни містобудівної ситуації, проведення реконструкції, ремонту, будівництва на місцях розташування рекламних засобів, які зумовили б необхідність зміни місць розташування рекламних засобів.

Постановою апеляційного адміністративного суду рішення окружного адміністративного суду скасовано та прийнято нову постанову про відмову у задоволенні позову. В обґрунтування відмови в задоволенні позову, суд апеляційної інстанції послався на дотримання відповідачем порядку та підстав прийняття оскарженого рішення та його відповідності вимогам законодавства про рекламу.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції, а рішення суду першої інстанції залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Згідно із пунктом 28 Типових правил розміщення зовнішньої реклами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 2067 від 29.12.2003 (далі – Типові правила) у разі зміни містобудівної ситуації, проведення реконструкції, ремонту, будівництва на місці розташування рекламного засобу, які зумовлюють необхідність зміни місця розташування рекламного засобу, робочий орган у семиденний строк письмово повідомляє про це розповсюджувача зовнішньої реклами. У десятиденний строк з початку зміни містобудівної ситуації, реконструкції, ремонту, будівництва робочий орган надає розповсюджувачу зовнішньої реклами інформацію про інше рівноцінне місце. У разі досягнення згоди щодо нового місця розташування рекламного засобу вносяться зміни у дозвіл.

За такого правового регулювання, в контексті предмету спору, має значення лише така зміна містобудівної ситуації або проведення реконструкції, ремонту, які плануються на місці розташування рекламного засобу та зумовлюють необхідність зміни місця розташування.

За змістом пункту 28 Типових правил, пунктів 7.1, 7.2., 7.3 Порядку розміщення зовнішньої реклами в місті Дніпрі визначальними ознаками зміни містобудівної ситуації є проведення реконструкції, ремонту, будівництва на місці розташування рекламного засобу, які зумовлюють зміну його місця розташування.

Верховний Суд дійшов висновку, що зміст наведених норм не надає повноважень суб'єкту владних повноважень на прийняття рішень щодо демонтажу рекламних засобів, строк яких не закінчився, та встановлення на їхньому місці інших рекламних засобів, оскільки фактично ці повноваження повинні бути направлені на тимчасовий демонтаж рекламних засобів, які заважають роботам, що пов'язаним з зміною містобудівної ситуації, проведенням реконструкції, ремонту, будівництва на місцях розташування таких рекламних засобів.

Відповідно на виконання вимог частини 2 статті 77 КАС України відповідач не надав цей доказ в якості підстави зміни містобудівної ситуації чи проведення реконструкції, ремонту, будівництва на місцях розташування рекламних засобів, які зумовили б необхідність зміни місць розташування рекламних засобів.

Водночас Верховний Суд не ототожнює поняття «упорядкування» розміщення рекламних засобів, наведене в оскаржених рішеннях, в якості підстави зміни схем розташування окремо розташованих рекламних засобів, із зміною містобудівної ситуації внаслідок проведення реконструкції, ремонту, будівництва на місці розташування рекламного засобу.

В цьому контексті Верховний Суд погодився з висновком суду першої інстанції, про те, що рішення відповідача про затвердження схеми розташування рекламних засобів та демонтаж рекламних засобів, не можуть визнаватися рішеннями про зміну містобудівної ситуації стосовно певного об'єкта за відсутності підстав та умов зміни містобудівної ситуації, відсутності фактичних змін в організації зовнішнього рекламного оформлення.

Враховуючи відсутність доказів зміни містобудівної ситуації, проведення реконструкції, ремонту, будівництва на місцях розташування рекламних засобів, які зумовили б необхідність зміни місць розташування рекламних засобів, Верховний Суд зробив висновок, що рішення про затвердження схеми розташування рекламних засобів, яким не включено до неї об'єкти, на які раніше було видано дозвіл і термін яких не сплив, не може слугувати беззастережною підставою затвердження схем розташування окремо розташованих рекламних засобів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 березня 2023 року у справі № 240/7411/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109856868>.

1.2. Про необхідність встановлення причинно-наслідкового зв'язку між смертю військовослужбовця та вчиненням ним кримінального або адміністративного правопорушення для вирішення питання про призначення одноразової грошової допомоги

Зазначення в документах, що подаються на підтвердження причин та обставин смерті військовослужбовця, про вчинення військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення на час настання смерті не визначається

як підстава для відмови у призначенні одноразової грошової допомоги, оскільки смерть військовослужбовця має бути наслідком вчинення військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення

11 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Міністерства оборони України на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 26 квітня 2021 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 26 серпня 2021 року у справі № 160/2379/21 за позовом ОСОБА_1, ОСОБА_2 до Міністерства оборони України про визнання протиправним рішення засідання комісії Міністерства оборони України з розгляду питань пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум, про відмову в призначенні позивачам одноразової грошової допомоги та зобов'язання відповідача призначити та виплатити у рівних частинах позивачам, передбачену статтею 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» одноразову грошову допомогу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивачі є батьками померлого ОСОБА_3, який на момент смерті був військовослужбовцем.

Рішенням засідання комісії Міністерства оборони України з розгляду питань пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум, оформлене пунктом 12 протоколу від 03.12.2020, відмовлено в призначенні батькам померлого одноразової грошової допомоги. Причина відмови: військовослужбовець на час смерті самовільно залишив частину (дані акту службового розслідування за фактом смерті в/ч НОМЕР_2 від 03.07.2019), що є адміністративним правопорушенням (стаття 172-11 КУпАП) та є кримінальним правопорушенням (стаття 407 КК України).

Командування військово-морських сил України у листі від 08.02.2021 повідомило адвоката позивачів, що інформація стосовно рішень судових (компетентних) органів про вчинення ОСОБА_3 кримінального або адміністративного правопорушення, за фактом самовільного залишення військової частини, відсутня.

Не погодившись із вказаним рішенням, позивачі звернулись до суду з цим позовом.

Рішенням окружного адміністративного суду, яке залишено без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено частково.

Задовольняючи частково позовні вимоги, суди попередніх інстанцій встановили, що надані позивачем документи, на підтвердження причин та обставин смерті військовослужбовця, а саме: протокол засідання 18 Регіональної військово-лікарської комісії по встановленню причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв від 26.05.2020, не містять відомостей про обставини смерті військовослужбовця, зокрема про те, що смерть не пов'язана із вчиненням особою кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення

нею дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння, або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження.

За позицією суду першої інстанції, з якою погодився суд апеляційної інстанції, висновок відповідача у рішенні засідання комісії Міністерства оборони України від 03.12.2020 про відмову в призначенні одноразової грошової допомоги у зв'язку з тим, що смерть військовослужбовця є наслідком вчиненням ним злочину або адміністративного правопорушення, є передчасним, оскільки сам факт вчинення військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення на час настання смерті не визначається як підстава для відмови у призначенні одноразової грошової допомоги, оскільки смерть військовослужбовця повинна бути наслідком вчиненням військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції, а рішення суду першої інстанції залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд погодився з висновками судів попередніх інстанцій про те, що висновок відповідача у рішенні засідання комісії Міністерства оборони України від 03.12.2020 про відмову в призначенні позивачам одноразової грошової допомоги у зв'язку з тим, що смерть військовослужбовця є наслідком вчиненням ним злочину або адміністративного правопорушення, є передчасним, оскільки зазначення про вчинення військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення на час настання смерті не визначається як підстава для відмови у призначенні одноразової грошової допомоги, оскільки смерть військовослужбовця повинна бути наслідком вчиненням військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення.

Висновок відповідача не підтверджений належними та допустимими доказами, оскільки в акті службового розслідування за фактом смерті від 03.07.2019 не вказано, що смерть військовослужбовця є наслідком вчиненням військовослужбовцем кримінального або адміністративного правопорушення, а зазначено лише про те, що військовослужбовець самовільно залишив військову частину, що не є підставою для відмови у призначенні грошової допомоги батькам загиблого матроса.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 квітня 2023 року у справі № 160/2379/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110187604>.

1.3. Про неможливість реалізації права на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі на підставі різних нормативно-правових актів

Якщо особі було призначено і виплачено одноразову грошову допомогу на підставі іншого закону, то в разі встановлення вищої групи інвалідності право на отримання такої допомоги в більшому розмірі реалізується на підставі того ж нормативно-правового акта, за яким таку допомогу було призначено вперше

12 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Міжвідомчої комісії з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій та виплати одноразової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера і деяких інших категорій осіб на рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 18 травня 2022 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 08 грудня 2022 року у справі № 440/2563/22 за позовом ОСОБА_1 до Міністерства у справах ветеранів України, Міжвідомчої комісії про визнання протиправними дії Міністерства у справах ветеранів України щодо відмови в призначенні йому одноразової грошової допомоги, як особі з інвалідністю II групи внаслідок війни, згідно із частиною сьомою статті 13 Закону України від 22.10.1993 № 3551-XII «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі - Закон № 3551-XII) у розмірі 300 прожиткових мінімумів, установлених законом для працездатних осіб, з урахуванням раніше виплачених сум.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ОСОБА_1 з 16.04.2020 встановлено III групу інвалідності із зазначенням причини інвалідності «Травма, так отримана під час виконання службових обов'язків у період участі в АТО у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України». У зв'язку із встановленням III групи інвалідності (первинно) Головним управлінням Національної поліції в Полтавській області відповідно до статті 97 Закону України від 02.07.2015 № 580-VIII «Про Національну поліцію» (далі - Закон № 580-VIII) позивачу виплачено одноразову грошову допомогу у розмірі 250 прожиткових мінімумів, установлених законом для працездатних осіб.

Під час повторного огляду з 01.05.2021 встановлено II групу інвалідності із зазначенням тієї ж причини інвалідності.

11.06.2021 ОСОБА_1 звернувся до Міністерства у справах ветеранів України із заявою про виплату одноразової грошової допомоги як особі з інвалідністю II групи, згідно із частиною сьомою статті 13 Закону № 3551-XII у розмірі 300 прожиткових мінімумів, установлених законом для працездатних осіб (з урахуванням раніше виплаченої суми).

Листом від 10.09.2021 Міністерство у справах ветеранів України повідомило позивача про відсутність підстав для виплати йому відповідної допомоги та зазначило, що згідно з протоколом засідання Міжвідомчої комісії від 02.09.2021 йому відмовлено у призначенні одноразової грошової допомоги відповідно до Закону № 3551-XII у зв'язку з призначенням одноразової грошової допомоги відповідно до Закону № 580-VIII.

ОСОБА_1, вважаючи таку відмову протиправною, а свої права порушеними, звернувся до суду з цим позовом.

Полтавський окружний адміністративний суд рішенням від 18.05.2022, залишеним без змін постановою Другого апеляційного адміністративного суду від 08.12.2022, частково задовольнив позовні вимоги.

Частково задовольняючи позовні вимоги, суд першої інстанції, з висновком якого погодився й суд апеляційної інстанції, виходив із протиправності рішення відповідача про відмову позивачу у призначенні одноразової грошової допомоги відповідно до Закону № 3551-XII, оскільки факт попередньої виплати особі одноразової грошової допомоги у зв'язку із встановленням III групи інвалідності за іншим законом не є підставою для відмови у здійсненні запитуваної виплати, а вказує лише на необхідність виплати одноразової грошової допомоги, з урахуванням раніше виплаченої суми.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове рішення про задоволення позову.

ОЦІНКА СУДУ

Механізм призначення та виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час участі в антитерористичній операції, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях визначає Порядок призначення та виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності деяких категорій осіб відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2016 № 336 (далі - Порядок).

Проаналізувавши положення зазначеного вище Порядку, Верховний Суд зазначив, що його норми у своїй сукупності вказують на те, що одноразова грошова допомога згідно з частиною сьомою статті 13 Закону № 3551-XII може бути призначена лише у тому випадку, якщо особа не реалізувала свого права на одноразову грошову допомогу відповідно до інших законів.

При цьому, виходячи з аналізу абзацу 6 пункту 6 у поєднанні із пунктом 17 Порядку № 336, колегія суддів Верховного Суду прийшла до висновку, що протягом двох років після первинного встановлення інвалідності особа може реалізувати своє право на призначення та виплату отримання одноразової грошової допомоги у більшому розмірі при встановленні вищої групи інвалідності лише при наявності обставин, що при первинному встановленні інвалідності було одноразову грошову допомогу було призначено та виплачено відповідно до Закону № 3551-XII.

У разі, якщо особі було призначено і виплачено одноразову грошову допомогу на підставі іншого закону, то в разі встановлення вищої групи інвалідності, право на отримання такої допомоги в більшому розмірі реалізується на підставі того ж нормативно-правового акта, за яким таку допомогу було призначено вперше.

Таким чином, з урахуванням викладеного вище та беручи до уваги те, що у зв'язку із встановленням III групи інвалідності (первинно) Головним управлінням Національної поліції в Полтавській області 10.02.2021 позивачу виплачено одноразову грошову допомогу відповідно до Закону № 580-VIII, Верховний Суд

прийшов до висновку, що відповідачем було прийнято правомірне рішення про відмову у призначенні одноразової грошової допомоги відповідно до Закону № 3551-XII, оскільки він не може реалізувати право на призначення та виплату отримання одноразової грошової допомоги у більшому розмірі при встановленні вищої групи інвалідності за цим законом, з огляду на те, що при первинній виплаті одноразової грошової допомоги у зв'язку із встановленням позивачу інвалідності III групи, було застосовано положення Закону № 580-VIII.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 квітня 2023 року у справі № 440/2563/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110187797>.

1.4. Про обов'язковість повідомлення контролюючим органом суб'єкта господарювання щодо проведення позапланової перевірки до початку її проведення та наслідки недотримання цього обов'язку

Із змісту положень частини п'ятої статті 19 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» та частини п'ятої статті 7 Закону України «Про основні засади державного нагляду» вбачається обов'язок органу контролю вжити усіх заходів щодо повідомлення суб'єкта господарювання щодо початку позапланової перевірки у день її проведення, та неможливість її проведення без відповідного повідомлення та за відсутності представника ліцензіата.

Неповідомлення встановленими законом способами ліцензіата про перевірку спричиняє порушення гарантованих законом прав суб'єкта господарювання, що відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» унеможливорює застосування органом контролю будь-яких заходів та призводить до їх незаконності у випадку застосування.

Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» не передбачено процедури повідомлення, послідовності з'ясування повноважень перевіряючих і представників суб'єкта господарювання. Однак важливо, щоб повідомлення відбулося до початку перевірки і забезпечувало обізнаність керівника, заступника або іншої уповноваженої особи суб'єкта господарювання з призначенням перевірки, її підставою, предметом та складом комісії

21 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Державної служби України з безпеки на транспорті на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 18 квітня 2022 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 18 серпня 2022 року у справі № 160/23800/21 за позовом Приватного акціонерного товариства "Північний гірничо-збагачувальний комбінат" до Державної служби України з безпеки на транспорті про визнання протиправним та

скасування наказу Державної служби України з безпеки на транспорті від 12.11.2021 «Про прийняття рішення щодо анулювання ліцензії на підставі Акта».

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

02.11.2021 Державною службою України з безпеки на транспорті, видано наказ, яким доручено Департаменту державного контролю на транспорті організувати проведення позапланової перевірки додержання ПАТ «ПГЗК» Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, Міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 № 1001 (далі - Ліцензійні умови).

08.11.2021 посадові особи Державної служби України з безпеки на транспорті склали акт за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства, норм і стандартів у сфері залізничного транспорту про те, що позивач створив перешкоду органу державного нагляду (контролю) та його посадовим особам при здійсненні заходів державного нагляду (контролю) у формі невиконання законних вимог посадових осіб органу державного нагляду (контролю). В акті представниками відповідача зафіксовано факт відсутності протягом першого дня перевірки за місцезнаходженням ліцензіата особи, уповноваженої представляти інтереси ліцензіата на час проведення перевірки, чим порушено пункт 8 частини дванадцятої статті 16 та частини третьої статті 19 Закону України від 02.03.2015 № 222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності» (далі – Закон № 222-VIII).

12.11.2021 Державною службою України з безпеки на транспорті на підставі наведеного акту про відмову у проведенні перевірки було прийнято наказ «Про прийняття рішення щодо анулювання ліцензії на підставі Акта», відповідно до якого прийнято рішення анулювати ліцензію позивача на право провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом з дозволим видом робіт: внутрішні перевезення пасажирів легковими автомобілями на замовлення, внутрішні перевезення пасажирів автобусами та внутрішні перевезення небезпечних вантажів та небезпечних відходів вантажними автомобілями, повністю.

Позивач з цим наказом не погодився і звернувся до суду.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено.

Суд першої інстанції, з яким погодився суд апеляційної інстанції, взяв до уваги, що повідомлення позивача про проведення позапланової перевірки фактично не відбулося, що є порушенням частини п'ятої статті 19 Закону № 222-VIII.

Позапланова перевірка була призначена відповідачем за фактом спричинення тяжких тілесних ушкоджень ОСОБА_2. Відтак об'єктом позапланової перевірки позивача мало бути саме питання додержання ліцензіатом ліцензійних умов,

пов'язаних з випадком травмування 30.09.2021 громадянина ОСОБА_2. Однак відповідач визначив загальний предмет перевірки безвідносно до вказаного випадку.

Суди дійшли висновку, що Державною службою України з безпеки на транспорті не дотримано вимог статті 6 Закону України від 05.04.2007 № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та статті 19 Закону № 222-VIII при вирішенні питання про інформування та проведення позапланової перевірки ПАТ «ПГЗК», що вказує на безпідставність заходу державного контролю та, як наслідок, протиправність спірного наказу.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

У частині п'ятій статті 19 Закону № 222-VIII зазначено, що про проведення позапланової перевірки ліцензіат повідомляється у день перевірки. Способи повідомлення керівника ліцензіата про проведення перевірок чітко визначається цією ж нормою Закону: за допомогою засобів поштового, телефонного, факсимільного та/або електронного поштового зв'язку.

Відповідно до частини п'ятої статті 7 Закону № 877-V перед початком здійснення заходу посадові особи органу державного нагляду (контролю) зобов'язані пред'явити керівнику суб'єкта господарювання - юридичної особи, її відокремленого підрозділу або уповноваженій ним особі (фізичній особі - підприємцю або уповноваженій ним особі) посвідчення (направлення) та службове посвідчення, що засвідчує посадову особу органу державного нагляду (контролю), і надати суб'єкту господарювання копію посвідчення (направлення).

Верховний Суд вказав що, із змісту вказаних норм чітко вбачається обов'язок органу контролю вжити усіх заходів щодо повідомлення суб'єкта господарювання щодо початку позапланової перевірки у день її проведення, та неможливість її проведення без відповідного повідомлення та за відсутності представника ліцензіата.

Законом не передбачено процедури повідомлення, послідовності з'ясування повноважень перевіряючих і представників суб'єкта господарювання. Однак важливо, щоб повідомлення відбулося до початку перевірки і забезпечувало обізнаність керівника, заступника або іншої уповноваженої особи суб'єкта господарювання з призначенням перевірки, її підставою, предметом та складом комісії.

Неповідомлення встановленими законом способами ліцензіата про перевірку спричиняє порушення гарантованих законом прав суб'єкта господарювання, що відповідно до Закону № 877-V унеможливорює застосування органом контролю будь-яких заходів та призводить до їх незаконності у випадку застосування.

Правовою підставою для анулювання ліцензії стала відсутність протягом першого дня перевірки за місцезнаходженням ліцензіата особи, уповноваженої представляти інтереси ліцензіата на час проведення перевірки.

Однак сама по собі відсутність представника ліцензіата не становить склад правопорушення, якщо він попередньо не повідомлений про перевірку. Суб'єктивна сторона такого правопорушення полягає у тому, що керівник або уповноважена особа знає про перевірку, однак умисно не з'являється за місцем знаходження суб'єкта господарювання.

Суди встановили, що розмова щодо перевірки з представником підприємства вперше відбулася 08.11.2021 близько 17:30 у кабінеті директора з охорони праці, промислової безпеки та екології під час якої члени комісії не пред'явили наказ та направлення на перевірку. Ці обставини суди обґрунтовано кваліфікували як такі, що свідчать про відсутність повідомлення.

Зважаючи на вищенаведене, відсутність представника підприємства, який не був належним чином повідомлений про перевірку, протягом 08.11.2021 з 09:15 до 17:30, не свідчить про умисну бездіяльність ліцензіата і, відповідно, не становить склад правопорушення, передбаченого пунктом 8 частини дванадцятої статті 16 та частини третьої статті 19 Закону № 222-VIII.

Пунктом 8 ч. 12 ст. 16 Закону №222-VIII передбачено, що підставою для прийняття органом ліцензування рішення про анулювання ліцензії повністю або частково є акт про відмову ліцензіата у проведенні перевірки органом ліцензування. Відмовою ліцензіата у проведенні перевірки органом ліцензування вважається не допуск уповноважених посадових осіб органу ліцензування до здійснення перевірки додержання ліцензіатом вимог відповідних ліцензійних умов за відсутності передбачених для цього законом підстав (відмова в доступі посадових осіб органу ліцензування до місць провадження діяльності, що підлягає ліцензуванню, об'єктів, що використовуються ліцензіатом при провадженні діяльності, що підлягає ліцензуванню, або відсутність протягом першого дня перевірки за місцезнаходженням ліцензіата особи, уповноваженої представляти інтереси ліцензіата на час проведення перевірки).

Оскільки відсутність передбачених законом підстав для перевірки є підставою для недопуску до перевірки, суди дійшли обґрунтованого висновку про протиправність рішення про анулювання ліцензії.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 квітня 2023 року у справі № 160/23800/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110380347>.

1.5. Про ненадання споживачу достовірної інформації щодо фактичного виробника нафтопродукту, його місцезнаходження, а також дати виготовлення нафтопродукту, як підставу для притягнення суб'єкта господарювання до відповідальності за порушення Закону України «Про захист прав споживачів»

Додавання до палива мийної присадки суб'єктом господарювання, що здійснює продаж нафтопродуктів, є процесом виготовлення нового нафтопродукту, оскільки, додаючи таку присадку, суб'єкт господарювання змінює якісні показники палива, яке йому постачає виробник. У такому разі в паспорті якості на новий нафтопродукт не

може бути вказане підприємство-виробник пального, яке виробило його вперше, оскільки воно вже не несе відповідальності за якість цього пального.

Відсутність у споживача достовірної інформації про фактичного виробника нафтопродукту, його місцезнаходження та дату виготовлення нафтопродукту є порушенням Правил роздрібної торгівлі нафтопродуктами, Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив, а також підставою для притягнення суб'єкта господарювання до відповідальності

26 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Підприємства з іноземними інвестиціями «Амік Україна» на постанову Окружного адміністративного суду міста Києва від 25 жовтня 2017 року та постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 07 лютого 2018 року у справі № 826/17527/16 (провадження № К/9901/38170/18) за позовом Підприємства з іноземними інвестиціями «Амік Україна» до Головного управління Держпродспоживслужби у Чернігівській області про визнання протиправною та скасування постанови відповідача від 31.10.2016 про накладення штрафу у розмірі 53000,78 грн за порушення Закону України від 12.05.1991 № 1023-XII «Про захист прав споживачів» (Закон № 1023-XII).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Головним управлінням Держпродспоживслужби в Чернігівській області проведено планову перевірку дотримання Підприємством з іноземними інвестиціями «Амік Україна» законодавства про захист прав споживачів, за результатом якої складено акт від 13.09.2016.

Згідно акту перевірки посадовими особами відповідача було встановлено ряд порушень, зокрема:

- відсутня достовірна інформація про дату виготовлення палива дизельного Єтко-ДП-Л-Євро5-В0, а саме: в паспортах якості зазначені одні дати виготовлення (07.04.2016, 03.08.2016), а фактично дати виготовлення інші (05.05.2016, 20.08.2016) відповідно до актів змішування нафтопродуктів від 05.05.2016, 20.08.2016, що є порушенням статей 3, 15 Закону № 1023-XII, пп. 9, 14, 27, 29 «Правил роздрібної торгівлі нафтопродуктами», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.1997 № 1442 (далі - Правила роздрібної торгівлі нафтопродуктами);

- відсутня достовірна інформація про виробника та його місцезнаходження палива дизельного Єтко-ДП-Л-Євро5-В0, а саме: в паспортах якості завод-виробник зазначено ТОВ «Лукойл-Волгограднафтопереробка», а фактично виробником дизельного палива є Підприємство з іноземними інвестиціями «Амік Україна» відповідно до актів змішування нафтопродуктів від 05.05.2016, 20.08.2016, що є порушенням пункту 16 Правил роздрібної торгівлі нафтопродуктами, пункту 10 Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 927 (далі – Технічний регламент).

На підставі акту перевірки відповідачем прийнято постанову про накладення стягнень, передбачених статтею 23 Закону № 1023-XII, якою за відсутність достовірної інформації про дату виготовлення, найменування та місцезнаходження виробника, дату виготовлення палива дизельного, застосовано до позивача штраф у розмірі 53 000,78 грн.

Вважаючи вказану постанову протиправною, позивач звернувся до суду з цим позовом.

Постановою окружного адміністративного суду, яку залишено без змін постановою апеляційного адміністративного суду, в задоволенні позову відмовлено.

Відмовляючи у задоволенні позовних вимог, суди виходили з того, що в паспорті якості на дизельне паливо Екто-ДП-Л-Євро5-В0 з торговим знаком «Екто» зазначено інформацію про виробника продукції ООО «Лукойл-Волгограднефтепереработка» та вказано, що з метою покращення експлуатаційних та екологічних якостей пального введена комплексна добавка Хайтек 4678, концентрація 0,025% об. Проте, ООО «Лукойл-Волгограднефтепереработка» не може вважатися виробником дизельного палива Екто-ДП-Л-Євро5-В0 з торговим знаком «Екто» і не несе відповідальність за дизельне паливо Екто-ДП-Л-Євро5-В0 з торговим знаком «Екто».

З огляду на викладене, суди дійшли висновку, що висновок відповідача про порушення позивачем, Правил роздрібної торгівлі нафтопродуктами, Технічного регламенту знайшов підтвердження під час вирішення справи, що вказує на обґрунтованість постанови прийнятої на підставі такого висновку.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Відповідно до частини першої статті 4 Закону № 1023-XII споживачі під час придбання, замовлення або використання продукції, яка реалізується на території України, для задоволення своїх особистих потреб мають право на, зокрема необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, продавця.)

Згідно частини 1 статті 15 цього Закону споживач має право на одержання необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію, що забезпечує можливість її свідомого і компетентного вибору. Інформація повинна бути надана споживачеві до придбання ним товару чи замовлення роботи (послуги). Інформація про продукцію не вважається рекламою.

Відповідно до пункту 9 Правил роздрібної торгівлі нафтопродуктами, суб'єкт господарювання, що здійснює продаж нафтопродуктів, зобов'язаний своєчасно надати споживачеві необхідну доступну та достовірну інформацію про нафтопродукти, а також на вимогу споживача - копію документа про якість (паспорт якості) та копію декларації про їх відповідність.

Пунктами 7-9 Технічного регламенту передбачено, що під час роздрібного постачання (реалізації) палива позначення палив повинне бути розміщено у місцях, доступних для споживача (на паливо-розподільчому обладнанні), а також відображено в розрахункових документах.

На вимогу споживача (покупця) продавець повинен надати копію документа про якість (паспорт якості) палива та копію декларації про відповідність.

Кожна партія палива, що вводиться в обіг або перебуває в обігу, повинна мати документ про якість (паспорт якості) палива.

Судами першої та апеляційної інстанції встановлено, що під час проведеної відповідачем перевірки встановлено відсутність за місцем здійснення позивачем господарської діяльності достовірної інформації щодо дати виготовлення нафтопродуктів, які перебувають на реалізації, щодо виробника нафтопродуктів та його місцезнаходження.

В силу приписів пункту 7 частини 1 статті 23 Закону № 1023-XII такі порушення є підставою для притягнення суб'єкта господарювання до відповідальності у вигляді штрафу.

Верховний Суд зазначив, що покликання позивача в обґрунтування касаційної скарги на те, що ним розміщено достовірну інформацію, оскільки додавання до палива мийної присадки не є процесом виготовлення нового нафтопродукту є безпідставним, оскільки додаючи таку присадку позивач змінює якісні показники палива, яке йому постачає виробник.

За таких обставин суди попередніх інстанцій обґрунтовано дійшли висновку щодо правомірності постанови про накладення на позивача штрафу за порушення вимог Закону № 1023-XII та прийняли рішення про відмову у задоволенні позовних вимог.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 квітня 2023 року у справі № 826/17527/16 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110485895>

III. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

1.1. Про видалення недостовірних відомостей щодо адвоката володільцем / розпорядником персональних даних на підставі рішення суду

Для обрання належного й достатнього способу захисту порушених прав позивача (видалення інформації, яка не відповідає достовірній щодо статусу адвоката) слід проаналізувати приписи статті 17 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у сув'язі зі статтею 15 Законом України «Про захист персональних даних», у якій врегульовано підстави видалення або знищення персональних даних.

З аналізу наведених правових норм висновується, що в разі відображення у персональних даних особи недостовірних відомостей, які впливають, зокрема, на її ділову репутацію, така інформація підлягає видаленню володільцем / розпорядником персональних даних на підставі набрання законної сили рішенням суду щодо видалення або знищення персональних даних

11 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 18 серпня 2021 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 19 липня 2022 року у справі № 640/30119/20 за позовом ОСОБА_1 до Недержавної некомерційної професійної організації «Національна асоціація адвокатів України» в особі Ради адвокатів України про визнання протиправними дій (невідображення в порушення вимог статей 1, 6, 14, 16 Закону України «Про захист персональних даних», статей 10-1, 24 Закону України «Про доступ до публічної інформації», частин першої, другої та сьомої статті 17 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» з 03 липня 2020 року, що має наслідком порушення основоположного його права на заборону втручання в особисте життя (професійна діяльність), достовірної інформації у формі відкритих даних про адвоката ОСОБА_1 на офіційному веб-сайті відповідача та в профайлі № 50932 Єдиного реєстру адвокатів України (далі - ЄРАУ)), зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ОСОБА_1 є особою, яка має право здійснювати адвокатську діяльність.

Посадовими особами Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України вільний доступ до ЄРАУ стосовно адвоката ОСОБА_1 були вилучені з відкритого доступу.

Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 18 квітня 2018 року, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 27 листопада 2018 року та постановою Верховного Суду від 11 червня 2020 року у справі № 826/1765/18, визнано протиправними дії Недержавної некомерційної професійної організації «Національна асоціація адвокатів України» щодо вилучення з відкритого доступу публічної інформації щодо адвоката ОСОБА_1 з Єдиного реєстру адвокатів України (<http://erau.unba.org.ua/>) та зобов'язано Недержавну некомерційну професійну організацію «Національна асоціація адвокатів України» в особі Ради адвокатів України відновити для публічного доступу відомості про адвоката ОСОБА_1 в Єдиному реєстрі адвокатів України шляхом їх відображення у відкритому доступі на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України (<http://erau.unba.org.ua/>).

14 грудня 2018 року Недержавною некомерційною професійною організацією «Національна асоціація адвокатів України» в особі Ради адвокатів України прийнято рішення за № 227 «Про скасування рішення Ради адвокатів міста Києва від 09 червня 2016 року № 50 про видачу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ОСОБА_1».

Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 09 жовтня 2019 року, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 02 липня 2020 року у справі № 640/2600/19, визнано протиправним та скасовано рішення Ради адвокатів України від 14 грудня 2018 року № 227 «Про скасування рішення Ради адвокатів міста Києва від 09 червня 2016 року № 50 про видачу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ОСОБА_1 » та визнано протиправним та скасовано рішення Ради адвокатів України від 11 червня

2016 року № 156 «Про деякі питання реалізації Висновків спеціальної тимчасової комісії з перевірки діяльності органів адвокатського самоврядування міста Києва».

Станом на час звернення позивача до суду з даним адміністративним позовом достовірної інформації щодо його статусу адвоката на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України <https://erau.unba.org.ua/profile/50932> не відображено.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позовні вимоги задоволено частково.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, рішення судів попередніх інстанцій змінив в мотивувальній частині в редакції цієї постанови в частині задоволених позовних вимог та змінив абзац другий резолютивної частини рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

У цій справі з правової точки зору аналізувалася поведінка відповідача щодо невідображення достовірної інформації у формі відкритих даних про адвоката ОСОБА_1 на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України та в профайлі адвоката, внаслідок невиконання судового рішення у справі № 640/2600/19.

Так, в особистому профайлі позивача: <https://erau.unba.org.ua/profile/50932> у розділі «Інші відомості, передбачені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Порядком № 26» вказано: «Рішенням Ради адвокатів України № 227 від 14.12.2018 скасовано рішення Ради адвокатів міста Києва № 50 від 09.06.2016 «Про видачу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ОСОБА_1».

Отже, у профайлі позивача на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України: <https://erau.unba.org.ua/profile/50932> відображена недостовірна інформація, оскільки рішення Ради адвокатів України від 14 грудня 2018 року № 227 визнано протиправним та скасовано в межах адміністративної справи № 640/2600/19.

Зобов'язуючи Недержавну некомерційну професійну організацію «Національна асоціація адвокатів України» в особі Ради адвокатів України відобразити в ЄРАУ у профайлі адвоката ОСОБА_1 достовірну інформацію, суди не звернули увагу, що позов ґрунтується на приписах, зокрема, Закону України «Про захист персональних даних». Таким чином, встановивши у персональних даних позивача недостовірну інформацію, яка дискредитує його у професійному плані, суди повинні були обрати ефективний спосіб захисту порушеного права з урахуванням вимог вказаного Закону, що не суперечуватиме профільному Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

У контексті обставин цієї справи, Верховний Суд констатував, що для обрання належного і достатнього способу захисту порушених прав позивача варто проаналізувати приписи статті 17 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у сув'язі зі статтею 15 Законом України «Про захист персональних даних», в якій врегульовано підстави видалення або знищення персональних даних.

З аналізу наведених правових норм Верховний Суд виснував, що у разі відображення у персональних даних особи недостовірних відомостей, які впливають, зокрема, на її ділову репутацію така інформація підлягає видаленню володільцем/розпорядником персональних даних на підставі набрання законної сили рішенням суду щодо видалення або знищення персональних даних (пункт 4 частини другої статті 15 Закону України «Про захист персональних даних»).

За такого правового врегулювання та обставин справи належним і достатнім способом захисту порушених прав позивача є саме видалення інформації про скасування рішення Ради адвокатів міста Києва від 09 червня 2016 року № 50 «Про видачу свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю ОСОБА_1» на підставі рішення Ради адвокатів України від 14 грудня 2018 року № 227, яке скасовано в межах адміністративної справи № 640/2600/19.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 квітня 2023 року у справі № 640/30119/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110156668>.

1.2. Про звернення фізичних чи юридичних осіб як підставу для проведення органом контролю перевірки арбітражного керуючого

Саме по собі звернення як фізичних, так і юридичних осіб щодо невиконання або неналежного виконання арбітражним керуючим покладених на нього повноважень є достатньою підставою, за якою органом контролю може бути проведено перевірку такого арбітражного керуючого

06 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Міністерства юстиції України та Дисциплінарної комісії арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) при Міністерства юстиції України на постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 15 вересня 2021 року у справі № 160/12790/19 за позовом Арбітражного керуючого ОСОБА_1 (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) до Міністерства юстиції України, Головного територіального управління юстиції у Херсонській області, Дисциплінарної комісії арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) при Міністерства юстиції України про визнання протиправними та скасування рішення, наказу, визнання протиправними дій

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

На виконання доручення Департаменту з питань судової роботи та банкрутства Міністерства юстиції України від 05.04.2019 щодо проведення позапланової перевірки діяльності арбітражного керуючого ОСОБА_1 під час виконання нею відповідних повноважень у справі про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю «Виробниче підприємство «Херсоніць» з питань, викладених у скаргах ОСОБА_2 та звернення Херсонської місцевої прокуратури від, Головним територіальним управлінням юстиції у Херсонській області у період з 12.08.2019 по

14.08.2019 проведено позапланову невіізну перевірку діяльності позивача, за результатами проведення якої складено довідку від 14.08.2019.

На підставі зазначеної Довідки Комісією Головного територіального управління юстиції у Херсонській області складено Акт позапланової невіізної перевірки діяльності арбітражного керуючого ОСОБА_1 від 23.08.2019, у якому встановлено певні порушення вимог законодавства про банкрутство, з питань, що включені до предмету перевірки її діяльності (не було передано новопризначеному ліквідатору бухгалтерську та іншу документацію банкрута, матеріальні та інші цінності банкрута ліквідатору; не здійснено заходів щодо визнання аукціону з продажу майна банкрута таким, що не відбувся, або недійсним; арбітражним керуючим в період за 2016-2018 роки з ліквідаційного рахунку банкрута відбувалося погашення витрат без схвалення або погодження комітетом кредиторів, а також здійснено погашення витрат не пов'язаних з ліквідаційною процедурою; з травня 2017 року комітету кредиторів юридичної особи не надано щомісячних звітів про нарахування та виплату основної та додаткової грошових винагород арбітражного керуючого, здійснення та відшкодування витрат).

Наказом Міністерства юстиції України від 06.11.2019 до арбітражного керуючого ОСОБА_1 застосовано дисциплінарне стягнення у вигляді попередження.

Рішенням суду першої інстанції у задоволенні позову відмовлено.

Постановою суду апеляційної інстанції рішення суду першої інстанції скасовано, прийнято нове судове рішення, яким позовні вимоги задоволено частково.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, скасував рішення суду апеляційної інстанції та направив справу до цього суду на новий розгляд.

ОЦІНКА СУДУ

Підставою для висновку про протиправність рішення про притягнення позивачки до дисциплінарної відповідальності стало виявлення судом апеляційної інстанції чисельних порушень, які допущені органом контролю при проведенні позапланової невіізної перевірки арбітражного керуючого ОСОБА_1.

Верховний Суд констатував передчасність висновку суду апеляційної інстанції про неможливість вважати лист Департаменту з питань судової роботи та банкрутства, на підставі якого призначено позапланову невіізну перевірку позивача, дорученням в розумінні Порядку № 1284/5, оскільки такий не містить вимог, що передбачені пунктом 2.8. Порядку № 1284/5, зокрема, склад комісії з перевірки, предмет перевірки, строки проведення перевірки.

З матеріалів справи встановлено, що листом від 05.04.2019 Міністерство юстиції України зобов'язало Головне територіальне управління юстиції у Херсонській області провести позапланову перевірку діяльності арбітражного керуючого ОСОБА_1.

Пункт 2.8. розділу II Порядку № 1284/5 визначає, що саме орган контролю надає доручення на проведення перевірки.

З огляду на те, що у цій справі саме Головне територіальне управління юстиції у Херсонській області було зобов'язане провести позапланову перевірку діяльності арбітражного керуючого ОСОБА_1, та є органом контролю, тому положення пункту 2.8. розділу II Порядку № 1284/5 щодо зазначення складу комісії, місця, строків

та предмету перевірки, поширюються на доручення, яке надає саме Головне територіальне управління юстиції у Херсонській області, а не Міністерство юстиції України, як зазначено судом апеляційної інстанції.

Спростовуючи висновок суду апеляційної інстанції про відсутність підстав для проведення перевірки на підставі звернення Херсонської місцевої прокуратури, Верховний Суд проаналізував положення підпунктів 2.6.2., 2.6.3 пункту 2.6. розділу II Порядку № 1284/5 та зазначив, що саме по собі звернення як фізичних так і юридичних осіб щодо невиконання або неналежного виконання арбітражним керуючим покладених на нього повноважень є достатньою підставою, за якою органом контролю може бути проведено перевірку такого арбітражного керуючого.

Щодо доводів касаційної скарги про відсутність повторності перевірки, на погляд Верховного Суду, суд апеляційної інстанції в цій частині обмежився лише посиланням на неможливість повторної перевірки з питань, що вже були предметом перевірки, при цьому не врахував положення пункту 2.6. розділу II Порядку № 1284/5 та не дослідив докази, які стали підставою для повторної перевірки позивача, що у свою чергу і стало підставою для скасування рішення суду апеляційної інстанції з направленням справи до цього суду для нового розгляду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 квітня 2023 року у справі № 160/12790/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110064800>

1.3. Про правомірність наявності камер відеоспостереження у виправних установах (не є порушенням права особи на приватне життя)

Право на приватне життя не є абсолютним та у визначених законом випадках може бути обмежене державою. Однак будь-яке втручання держави має бути виправданим, здійснюватися згідно із чинним законодавством, повинно бути необхідним для захисту інтересів національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Встановлення камер є одним із видів вказаних обмежень і передбачене законодавством України, а саме статтею 103 КВК України, пунктом 1 розділу XXIII Правил № 2823/5.

З аналізу приписів КВК України, Порядку № 2025/5 та Правил № 2823/5 можна зробити висновок, що спірне відеоспостереження здійснюється з метою запобігання втечам та іншим кримінальним правопорушенням, порушенням режиму, встановленого законом, а також для отримання необхідної інформації про поведінку ув'язнених. Вказані правові норми спрямовані на дотримання порядку у виправних установах, що сприяє застосуванню відповідних заходів безпеки – як персоналу установ, так і самих ув'язнених

13 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Рівненського

окружного адміністративного суду від 17 червня 2021 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 30 серпня 2022 року у справі № 460/1141/21 за позовом ОСОБА_1 до Державної установи «Полицька виправна колонія (76)» про визнання дій протиправними, зобов'язання вчинення певних дій

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

09 грудня 2019 року на підставі наказу начальника ДУ «Полицька виправна колонія (№76)» були встановлені технічні засоби нагляду і контролю, а саме відеокамери Partizan по 2 шт. в кожне багатомісне приміщення камерного типу.

З 26 січня 2021 року позивач відбуває покарання в секторі максимального рівня безпеки для тримання чоловіків до довічного позбавлення волі ДУ «Полицька виправна колонія (№76)».

На момент звернення до суду ОСОБА_1 перебуває в багатомісному приміщенні камерного типу в секторі максимального рівня безпеки для відбування покарання чоловіками, засудженими до довічного позбавлення волі.

Вважаючи перебування у приміщенні із встановленими камерами відеоспостереження втручанням в право на повагу до приватного життя, гарантованого статтею 8 Конвенції, ОСОБА_1 звернувся до суду.

Рішенням суду першої інстанції, залишеними без змін постановою суду апеляційної інстанції, у задоволенні позовних вимог відмовлено.

Верховний Суд у задоволенні касаційної скарги відмовив, рішення судів попередніх інстанцій залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Спірні правовідносини виникли з приводу дій адміністрації виправної колонії щодо встановлення постійного відеоспостереження за засудженим у камері під час відбування кримінального покарання.

Зі змісту рішення Конституційного Суду України від 20 січня 2020 року №2-рп/2012 вбачається, що право на приватне життя не є абсолютним та у визначених законом випадках може бути обмежене державою. Однак, будь-яке втручання держави має бути виправданим, здійснюватися згідно із чинним законодавством, повинно бути необхідним у за для захисту інтересів національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Встановлення камер є одним із видів вказаних обмежень і передбачене законодавством України, а саме - статтею 103 КВК України, пунктом 1 розділу XXIII Правил №2823/5.

Із аналізу приписів КВК України, Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю у виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України 26 червня 2018 року № 2025/5 (далі Порядок № 2025/5), та Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28 серпня 2018 року № 2823/5 (Правила № 2823/5), вбачається, що спірне відеоспостереження здійснюється з метою запобігання втечам та іншим кримінальним правопорушенням, порушенням режиму, встановленого законом,

а також для отримання необхідної інформації про поведінку ув'язнених. Вказані правові норми спрямовані на дотримання порядку у виправних установах, що сприяє застосуванню відповідних заходів безпеки - як персоналу установ, так і самих ув'язнених.

Враховуючи перебування позивача не в однокімнатній камері, а з іншими особами, колегія суддів вважала, що наявність відеоспостереження попереджує можливість конфліктів, умисного протиправного заподіяння шкоди своєму здоров'ю, спроб самогубства для нападу на персонал та осіб, які відвідують установу, а в разі різкого погіршення здоров'я ненадання негайної медичної допомоги. Відключення відеокамер може призвести до ухиляння засуджених, враховуючи і ОСОБА_1, від виконання розпорядку та унеможливить фіксацію правопорушень з боку засуджених, а в разі скоєння ними злочину - документування їх дій.

Обмеження, регламентовані пунктом 8 Порядку № 2025/5 та пунктом 1 розділу XXIII Правил №2823/5, свідчать про відсутність постійного, тотального відеонагляду за засудженими. При цьому, здійснення відеоспостереження засуджених є необхідним засобом за для інтересів громадської безпеки, попередження злочинів та для захисту здоров'я і прав інших осіб.

За таких обставин, Верховний Суд погодився із судами попередніх інстанцій із тим, що відеонагляд, який цілодобово ведеться в багатомісних приміщеннях камерного типу сектору максимального рівня безпеки для відбування покарання чоловіками засудженими до довічного позбавлення волі ДУ "Полицька виправна колонія (№76) здійснюється згідно із вимогами чинного законодавства України і є заходом безпеки працівників виправної установи та ув'язнених, що перебувають у камері разом із позивачем.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 квітня 2023 року у справі № 460/1141/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110215964>.

1.4. Про обов'язок замовника вказати способи підтвердження відповідності предмета закупівлі екологічним характеристикам у разі наявності в тендерній документації умови відповідності товарів, послуг чи робіт таким характеристикам

Зміст норми частини п'ятої статті 23 Закону України «Про публічні закупівлі» передбачає право замовника вимагати відповідні підтвердження того, що пропонувані ними товари, послуги чи роботи за своїми екологічними чи іншими характеристиками відповідають вимогам, установленим у тендерній документації. Проте, встановивши екологічні чи інші характеристики предмета закупівлі, законодавець передбачив обов'язок замовника зазначити в тендерній документації способи (докази) підтвердження відповідності предмета закупівлі таким характеристикам

25 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Державного підприємства

«Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» в особі відокремленого підрозділу «Рівненська атомна електрична станція» на рішення Харківського окружного адміністративного суду від 09 лютого 2021 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 15 вересня 2021 року у справі № 520/15117/2020 за позовом Державного підприємства «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» в особі відокремленого підрозділу «Рівненська атомна електрична станція» до Північно-східного офісу Держаудитслужби, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на стороні позивача - Товариство з обмеженою відповідальністю «Атомтеплоенерго», про визнання протиправним та скасування висновку

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Державним підприємством «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» в особі відокремленого підрозділу «Рівненська атомна електрична станція» було складено та розміщено оголошення про проведення відкритих торгів UA-2020-07-03-003149-а (придбання оптичних акселерометрів типу FOA-100 виробництва компанії VibroSystM Inc. Canada).

Переможцем тендерної процедури визнано ТОВ «Атомтеплоенерго».

18 вересня 2020 року між замовником (Покупець) та ТОВ «Атомтеплоенерго» (постачальник) було укладено договір поставки.

31 грудня 2020 року заявником було отримано товар, що був предметом публічних закупівель.

У період з 21 вересня 2020 року по 12 жовтня 2020 року відповідачем було проведено моніторинг процедури закупівлі UA-2020-07-03-003149-а, за результатом якого складено висновок від 16 жовтня 2020 року, у якому встановлено ряд порушень у сфері публічної закупівлі.

Рішенням суду першої інстанції, залишеними без змін постановою суду апеляційної інстанції, позов задоволено частково.

Верховний Суд у задоволенні касаційної скарги відмовив, рішення судів попередніх інстанцій залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

У цій справі вирішувалося питання чи було позивачем вчинено порушення вимог ч. 4 ст. 23 Закону України «Про публічні закупівлі» (далі – Закон № 922-VIII) (відсутність обґрунтування обраного виробника предмета закупівлі) та ч. 5 ст. 23 Закону № 922-VIII (відсутність конкретизації відповідності предмета закупівлі вимогам захисту довкілля).

З аналізу ч. 4 ст. 23 Закону № 922-VIII вбачається, що у разі посилання замовника у тендерній документації на конкретний товар, виробника, марку та ін. останній зобов'язаний обґрунтувати таке посилання.

У додатках до Тендерної документації, яка є складовою тендерної документації, позивач вказав про необхідність у придбанні оптичних акселерометрів типу FOA-100 виробництва компанії VibroSystM Inc. Canada або зазначити еквівалент, проте не навів обґрунтування щодо необхідності у товарі конкретно такої марки виробництва, що беззаперечно свідчить про порушення ним вимог ч. 4 ст. 23 Закону № 922-VIII.

Щодо інкримінованого позивачу вчинення ним порушення ч. 5 ст. 23 Закону № 922-VIII, Верховний Суд зазначив наступне.

Аналіз відповідної правової норми дає підстави стверджувати, що право замовника вимагати відповідні підтвердження того, що пропонувані ними товари, послуги чи роботи за своїми екологічними чи іншими характеристиками відповідають вимогам, установленим у тендерній документації. Проте, встановивши екологічні чи інші характеристики предмета закупівлі, законодавець передбачив обов'язок замовника зазначити у тендерній документації способи (докази) підтвердження відповідності предмета закупівлі таким характеристикам.

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо визначення необхідності та застосування заходів із захисту довкілля до предмета закупівлі (при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади), які містяться на офіційному вебсайті ДП «Прозорро» екологічна характеристика - характеристика предмету закупівлі, що пов'язана з його впливами на стан довкілля та здоров'я людини. Заходи із захисту довкілля являються складовою екологічної характеристики предмету закупівлі.

Водночас, складені замовником документи (п. 6 розд. III тендерної документації) фактично містять вимогу про поставку товару, який відповідає вимогам захисту довкілля, однак, позивачем в тендерній документації не вказано чітких посилань на дату та номер ДСТУ, ГОСТ, СОУ, якими встановлені екологічні характеристики щодо предмету закупівлі, чим порушено вимоги ч. 5 ст. 23 Закону № 922-VIII.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 квітня 2023 року у справі № 520/15117/2020 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110485625>.

1.5. Про підставу для зменшення або невиплати премії прокурору

Підставою для зменшення або невиплати премії прокурору є рапорт, погоджений відповідним керівником, у якому викладені обставини, що свідчать про несумлінне виконання службових обов'язків та/або несвоєчасне й неякісне виконання завдань і доручень керівників органів прокуратури та/або порушення трудової дисципліни.

Недотримання передбаченого Положенням про преміювання працівників органів прокуратури, Національної академії прокуратури України та членів Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 09 серпня 2017 року № 234, механізму зменшення / невиплати премії, у тому числі внаслідок порушення терміну подання рапорту, є достатньою підставою вважати рішення про зменшення / невиплату премії прокурору незаконним

06 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Військової прокуратури Центрального регіону України на рішення Київського окружного адміністративного суду від 15 жовтня 2019 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного

суду від 30 січня 2020 року у справі № 320/3164/19 за позовом ОСОБА_1 до Військової прокуратури Центрального регіону України про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Наказом Військової прокуратури Центрального регіону України від 02.01.2019 №1 о/с полковника юстиції ОСОБА_1 з 02 січня 2019 року звільнено з посади начальника відділу представництва інтересів держави, протидії корупції у військовій сфері та в оборонно-промисловому комплексі Управління представництва інтересів держави, протидії корупції у воєнній сфері Військової прокуратури Центрального регіону України та зараховано у розпорядження військового прокурора Центрального регіону України для вирішення питання щодо подальшого службового використання.

08 січня 2019 року позивач звернувся із рапортом до в.о. військового прокурора Центрального регіону України, в якому просив звільнити його від виконання службових обов'язків у зв'язку з перебуванням на стаціонарному лікуванні у клініці амбулаторної допомоги Національного військово-медичного центру «Головний військовий клінічний госпіталь» з 08.01.2019.

Наказом Військової прокуратури Центрального регіону України від 08.01.2019 №17к полковника юстиції ОСОБА_1, який перебуває у розпорядженні військового прокурора Центрального регіону України, звільнено від виконання обов'язків військової служби за станом здоров'я з 08.01.2019.

У період з 08.01.2019 по 05.02.2019 позивач службових обов'язків не виконував у зв'язку з проходженням зазначеної військово-лікарської комісії в умовах стаціонару.

Наказом Військової прокуратури Центрального регіону України від 28.01.2019 за неналежне виконання службових обов'язків та з урахуванням особистого вкладу в загальні результати роботи вирішено не виплачувати у січні 2019 року премію, зокрема ОСОБА_1.

Не погоджуючись із невиплатою премії за січень 2019 року, позивач 07.05.2019 звернувся до Військового прокурора Центрального регіону України із заявою, у якій просив нарахувати та сплатити належну йому премію за вказаний місяць.

Військова прокуратура Центрального регіону України листом від 20.05.2019 повідомила, що оскільки у січні 2019 року ОСОБА_1 не виконував обов'язків, які покладені на прокурора відповідно до Закону України «Про прокуратуру» та за сумлінне виконання яких передбачено виплату премії, підстави для виплати премії за вказаний період відсутні.

Рішенням суду першої інстанції, залишеними без змін постановою суду апеляційної інстанції, позов задоволено.

Верховний Суд у задоволенні касаційної скарги відмовив, рішення судів попередніх інстанцій залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Спір у цій справі стосувався порядку та підстав невиплати працівникам прокуратури премії.

Зі змісту частини другої статті 81 Закону №1697-VII, Положення №234 випливає, що премія є складовою заробітної плати прокурора і підлягає виплаті щомісяця у розмірі, який залежить від особистого внеску прокурора в загальні результати роботи.

Проаналізувавши пункт 10 розділу I Положення №234 Верховний Суд виснував, що підставою для зменшення або невиклати премії прокурору є рапорт, погоджений відповідним керівником, у якому викладені обставини, що свідчать про несумлінне виконання службових обов'язків та/або несвоєчасне та неякісне виконання завдань і доручень керівників органів прокуратури та/або порушення трудової дисципліни.

У спірних правовідносинах відповідачем рапорт із обґрунтуванням підстав невиклати позивачу премії за січень 2019 року не складався і з керівником Військової прокуратури Центрального регіону України не погоджувався.

Отже, у спірних правовідносинах не було підстав для зменшення позивачеві премії за січень 2019 року.

Аргументи скаржника з посилання на правові висновки, викладені у постанові Верховного Суду від 30 травня 2018 року у справі №825/1568/17, про те, що преміювання працівників прокуратури є правом керівника, а не його обов'язком, зазначених висновків не спростовують.

Керівники відповідних органів прокуратури реалізують своє право здійснювати преміювання працівників в порядку, визначеному розділом II Положення №234. Порушення цього порядку є самостійною підставою для визнання відповідних наказів протиправними та їх скасування.

З урахуванням викладеного Верховний Суд погодився з висновками судів попередніх інстанцій про те, що в спірних правовідносинах рішення про невиклату позивачеві премії було прийнято всупереч передбаченого законом порядку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 квітня 2023 року у справі № 320/3164/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110064759>.

IV. Процес

1. Про виключне право суду на визнання певних дій зловживанням процесуальними правами

Перелік дій, які підпадають під ознаки зловживання процесуальними правами, визначений нормою частини 2 статті 45 КАС України. Проте за будь-яких умов визнання певних дій (зокрема, повторне звернення до суду з вимогами про застосування заходів реагування в зв'язку з порушеннями, які були предметом розгляду в іншій адміністративній справі) зловживанням процесуальними правами здійснює виключно суд, керуючись власним розсудом та виходячи з конкретних обставин справи

20 квітня 2023 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Дніпропетровській області на окрему ухвалу Третього апеляційного адміністративного суду від 02 квітня 2021 року у справі № 160/4787/20 за позовом Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Дніпропетровській області до Приватного агропромислового підприємства «М-Самара-М» про застосування заходів реагування у вигляді повного зупинення експлуатації будівель та споруд.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 28 липня 2020 року, залишеним без змін постановою Третього апеляційного адміністративного суду від 01 квітня 2021 року, у задоволенні позову відмовлено.

Суд апеляційної інстанції, залишаючи без змін рішення суду першої інстанції, із посиланням на положення частини 4 статті 78 КАС України зазначив, що позивач не оскаржив в апеляційному порядку рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 12 лютого 2020 року у справі №160/9612/19, в якому повністю досліджувались всі порушення, описані в акті перевірки №153 від 29 січня 2020 року.

Суд апеляційної інстанції вказував, що підставою для відмови в задоволенні позову у теперішній справі стало те що всі порушення, відображені в акті перевірки №153 від 29 січня 2020 року, були предметом перевірки в адміністративній справі №160/9612/19, та суд всі ці порушення детально описав і надав їм оцінку.

02 квітня 2021 року Третій апеляційний адміністративний суд постановив окрему ухвалу, якою ухвалив про виявлені факти інформувати голову Державної служби України з надзвичайних ситуацій для вжиття заходів щодо недопущення в майбутньому випадків зловживання процесуальними правами; голові Державної служби України з надзвичайних ситуацій про вжиті заходи повідомити Третій апеляційний адміністративний суд не пізніше одного місяця після надходження окремої ухвали.

Цим рішенням суд апеляційної інстанції вважав за необхідне довести до відома Державної служби України з надзвичайних ситуацій, що повторне звернення до суду з вимогами про застосування заходів реагування в зв'язку з порушеннями, які були предметом розгляду в іншій адміністративній справі, є зловживанням правом на звернення до суду.

Верховний Суд у задоволенні касаційної скарги відмовив, окрему ухвалу суду апеляційної інстанції залишив без змін.

ОЦІНКА СУДУ

За своєю правовою природою окрема ухвала - це рішення, яким суд реагує на виявлені під час розгляду справи порушення закону, причини та умови, що сприяли вчиненню порушення. Окрема ухвала є формою профілактичного впливу судів на правопорушників.

Необхідність винесення окремої ухвали зумовлена завданнями адміністративного судочинства - захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав

та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень органів державної влади, місцевого самоврядування, їхніх посадових, службових осіб у процесі здійснення ними управлінських функцій.

Водночас, суд має право, а не зобов'язаний постановити окрему ухвалу. Проте, враховуючи особливий статус суду в системі органів, що забезпечують правовий порядок, суд зобов'язаний реагувати на випадки очевидних, умисних або системних порушень закону.

Згідно положень ст. 45 КАС України суд з урахуванням конкретних обставин справи може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню адміністративного судочинства, зокрема подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями.

Перелік дій, які підпадають під ознаки зловживання процесуальними правами, закріплений нормою частини 2 статті 45 КАС України, проте, за будь-яких умов, визнання певних дій зловживанням процесуальними правами здійснює виключно суд, керуючись власним розсудом та виходячи з конкретних обставин справи.

У цій справі судом апеляційної інстанції встановлено, що під час розгляду адміністративної справи №160/9612/19 досліджувались обидва акта [№1045 від 23 серпня 2019 року та №153 від 29 січня 2020 року] та описані у них порушення. Суд не знайшов підстав для застосування заходів реагування у вигляді повного зупинення експлуатації будівель та споруд та відмовив позивачу в задоволенні позовної заяви.

Не зважаючи на вище наведене, Головним управлінням Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Дніпропетровській області 30 квітня 2020 року знову подано позов з аналогічними вимогами.

За таких обставин Верховний Суд погодився з висновком суду апеляційної інстанції про те, що не подавши апеляційну скаргу на судові рішення, яким вирішено спір у справі №160/9612/19, а знову звернувшись з позовом у вже вирішеному спорі, Головне управління Державної служби з надзвичайних ситуацій в Дніпропетровській області порушило права відповідача, який був вимушений знову доводити безпідставність заявлених до них вимог з боку суб'єкта владних повноважень після того як спір вже був вирішений в іншій судовій справі.

Відтак, Верховний Суд не знайшов достатніх правових підстав для скасування оскарженої окремої ухвали суду апеляційної інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 квітня 2023 року у справі № 160/4787/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110352414>.

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за квітень 2023 року / Упоряд.: відділ аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду управління аналітичної допомоги касаційним судам та Великій Палаті Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду; відділ забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. – Київ, 2023. – 38 стор.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua